

CIRCULAIRNHEM

Arnhem is zonder meer een groene stad, maar op het gebied van duurzaamheid valt er nog een wereld te winnen. Hoe te bouwen aan een duurzame stad zodat deze - conform het Verdrag van Parijs - zo min mogelijk negatieve invloed heeft op onze planeet? Op 7 maart gaf CASA een aanzet aan de hand van concrete, lokale voorbeelden.

Duurzaamheid en circulariteit zijn inmiddels containerbegrippen waarover je urenlang kunt discussiëren, maar één ding is duidelijk: ze zijn gezien de grote publieke belangstelling voor deze avond de geitenwollen sokken definitief ontgroeid. Dat beogen ook de initiatiefnemers van 'De Kiem', Arnhems eerste echte ecowijk. Dit moet het visitekaartje worden van DNA in de Bouw, een vereniging van bouwgerelateerde professionals, die samen staan voor een nieuwe aanpak. Duurzaamheid in al zijn aspecten staat hierin centraal van herbruikbare materialen tot nul op de meter. Projectleider Frans Westdorp benadrukte vooral ook de sociale duurzaamheid. Vandaar dat toekomstige bewoners van 'De Kiem' in een vroeg stadium bij de ontwikkeling zijn betrokken om de wijk mee vorm te geven. Over anderhalf jaar staan er dik negentig woningen naar zes verschillende ontwerpen. De belangstelling is groot, met name ook van buiten Arnhem. 'Er zijn geïnteresseerden van Groningen tot Zuid Limburg, mensen die allemaal op een andere manier willen wonen'.

Bijzonder wonen kan straks ook op het voormalig Coberco-terrein, dat na meer dan tien jaar eindelijk ontwikkeld wordt. De Melkfabriek moet een zelfvoorzienend stedelijk woonmilieu worden dat zijn gelijke in de stad niet kent. 'Het oude fabriekscapex als kern', 'een rijkdom aan verschillende plekken', 'de relatie met de Rijn' en tot slot een 'mix van bedrijvigheid overdag en 's avonds' vormen de voornaamste ingrediënten. Architect Albert Herder van Studioninedots, dat in opdracht van BPD aan Coberco werkt, kon nog geen concrete plannen tonen, maar zijn bureau heeft wel een visie. Circulariteit en het zogenaamde 'cityplot'-principe vormen daarbij de leidende beginselen. Laatstgenoemde staat voor een flexibel systeem dat ruimte biedt aan veel diversiteit; de architectuur moet activiteit faciliteren. 'Wij geloven dat als je gebieden maakt, je dat niet alleen op een duurzame, maar ook vitale manier moet doen'. Ninedots staat een totaalaanpak voor. De uitdaging, aldus Herder, is toevoegingen en maatregelen te bedenken die elkaar en de plek als geheel versterken. Qua circulariteit ziet hij hier veel potentie. Zo kan er elektriciteit en warmte worden opgewekt uit de stroming van de Rijn, het gemaal en het riool en er komt een centrale vergister, die is gekoppeld aan alle huishoudens.

Circulariteit wordt zo langzaam de norm bij nieuwbouw, maar hoe kun je dat in de rest van de stad realiseren? Ook hiermee wordt op enkele plekken in Arnhem geëxperimenteerd. Industriepark Kleefse Waard heeft de ambitie om het meest duurzame bedrijventerrein van Nederland te worden. Dat is niet niks daar er een energiecentrale staat die qua capaciteit Arnhem en Nijmegen van stroom zou kunnen voorzien. Biomassa, batterijen zonnepanelen op daken, water en weiland, de inzet van koelwater en vier windmolens moeten dat opvangen. 'Wij zijn nog niet zover', gaf directeur Kevin Rijke meteen toe. Aanpassingen kosten nu eenmaal tijd, de huidige regelgeving werkt niet altijd mee en de bestaande bebouwing vraagt om maatwerk. Rijke: 'Per gebouw kijken we wat de eigenschappen zijn en hoe we die kunnen gebruiken'. Er zitten echter ook voordelen aan oudbouw. 'Bij een rijksmonument sta je meteen 3-0 achter dus alles is winst', stelde Floris Schoonderbeek van de Kleine Campus. In het voormalige Stedelijk Gymnasium zat nog een ouderwetse dieselkachel, die is vervangen door een pelletkachel en 220 zonnepanelen. Daarnaast is bewustwording belangrijk. 'Techniek in een gebouw te pompen is makkelijk, maar in gedrag is net zo'n grote winst te behalen'.

Hoe als gehele stad circulair te worden? Tijdens de daaropvolgende discussie deden de sprekers en het publiek verschillende voorstellen: geen gasaansluitingen meer, minder regelgeving en meer ambitie. Investeer in kleine, flexibele systemen, die van elkaar kunnen afnemen in plaats van één bron, en biedt vooral ook de kans aan innovatie door als overheid lokale start-ups te sponsoren. Geert Ritsema heeft in de korte periode dat hij hier wethouder is al de nodige grote stappen gezien, zoals zonnevelden en goede afspraken met woningbouwcorporaties, maar benadrukte ook dat Nederland nog altijd ver achterligt op onze oosterburen. De grote voorsprong die Duitsland heeft ligt vooral aan kleine initiatieven, Buurtzon is zo'n lokaal voorbeeld. Ritsema: 'Je moet de burger in zijn kracht zetten, wij geven een klein duwtje'. Waarschijnlijk is er meer voor nodig wil Arnhem in 2035 van het gas af. Van de ruim 160 bezoekers bleken er slechts drie geen gasaansluiting te hebben. De opgave is dus gigantisch. Herder draaide 'm om: 'Hoe onze steden anders vorm te geven, we leven als ontwerpers in een toffe tijd!'